

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

59-2

BRNO 2018

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 59
Volume 59

Číslo 2
Issue 2

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada
Editorial board

Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Ruttikay, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Rudolf Procházka, Petr Škrdla

Výkonná redakce
Assistant Editors

Hedvika Břínková, Zdenka Kosarová, Šárka Krupičková, Olga Lečbychová,
Zuzana Loskotová, Ladislav Nejman, Zdeňka Pavková, Rudolf Procházka,
Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela, Šimon Ungerman

Technická redakce, sazba
Executive Editors, Typography

Azu design, s. r. o.

Software
Software

Adobe InDesign CC

Fotografie na obálce

Uherské Hradiště, Mariánské náměstí. Falzum arabské mince z druhé poloviny 8. století (obr. 81, str. 277).

Cover Photography

Uherské Hradiště, Mariánské náměstí (Square). Falsum of the Arabic coin from the 2nd half of the 8th century (Fig. 81, Pg. 277).

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.
Čechyňská 363/19
602 00 Brno
IČ: 68081758
E-mail: pv@arub.cz
Internet: <http://www.arub.cz/prehled-vyzkumu.html>

Tisk
Print

Azu design, s. r. o.
Bayerova 805/40
602 00 Brno

ISSN 1211-7250 (Print)
ISSN 2571-0605 (Online)
MK ČR E 18648
Vychází dvakrát ročně
Vydáno v Brně roku 2018
Náklad 400 ks

Časopis je uveden na Seznamu neimpaktovaných recenzovaných periodik vydávaných v ČR.
Časopis je uveden v citační databázi SCOPUS a na seznamu vědeckých časopisů ERIH PLUS.
Copyright ©2018 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i., and the authors.

Lokalizace GPS souřadnicemi: 49.2527850N, 17.0588514E, 49.2570186N, 17.0594481E, 49.2574319N, 17.0600597E, 49.2571517N, 17.0607464E (ZM ČR 1 : 10 000, list 24-42-16).

V červnu až listopadu 2017 provedlo Muzeum Vyškovska ve spolupráci s Archaioi Brno záchranný archeologický výzkum na stavbě čističky odpadních vod v Prusích-Boškůvkách. Zkoumaná plocha se nachází v poli při severovýchodním okraji bývalých Moravských Prus, na pravém břehu Pruského potoka, v blízkosti zaniklé tvrze, v nadmořské výšce 246 m (Plaček 2001, 404).

Při vrtání jímky byly ze země vyzdvíženy dřevěné artefakty. Další se podařilo získat při kopání sondy. Větší konstrukční prvky byly předány Tomáši Kynclovi k dendrologickému datování. Zjištěná data pokácení (po roce 1480–1482, 1493–1508) korespondují s první zmínkou o tvrzi – 1491.

Klára Rybářová

Literatura

Plaček, M. 2001: *Ilustrovaná encyklopedie moravských hradů, hrádků a tvrzí.* Praha: Libri.

Resumé

Prusy-Boškůvky (Kat. Moravské Prusy, Bez. Vyškov), nordöstlicher Rand Moravské Prusy. Mittelalter – Neuzeit (15. – 16. Jahrhundert). Vermutliche Feste, Holzkonstruktionen. Rettungsgrabung.

PŘEROV (K. Ú. PŘEDMOSTÍ, OKR. PŘEROV)

„Široký“. Doba hradištní, novověk. Sídliště, cesta. Záchranný výzkum.

Lokalizace: S-JSTK (X:Y) – 1136898.281 : 536112.408, 1136880.168 : 536075.247.

V březnu až prosinci 2017 prováděli pracovníci Archeologického centra Olomouc záchranný výzkum na stavbě trasy dálnice D1 – 0136. Na lokalitě Široký označené pracovně jako Předmostí 5 bylo zjištěno osídlení z neolitu (LnK), eneolitu (lengyel, KZP), doby halštatské (platěnická kultura) a raného středověku. Na ploše 2,7 ha bylo prozkoumáno 393 sídlištních objektů a 41 hrobů z různých období. Lokalita se nachází na pravobřežní terase řeky Bečvy v nadmořské výšce 223–224 m. Ze západu a jihu ji ohraničují polní cesty a zahrádkářská kolonie, ze severu pak silnice z Předmostí do Rokytnice nad Bečvou.

Mezi areály staršího neolitického a halštatského osídlení byly zkoumány i objekty z doby hradištní. Jednalo se o plytké dlouhé oválné jámy obsahující velké množství drobných lomových kamenů (vápenec) a ojedinělé nálezy keramiky, železa (nožík) či strusky.

V jižní části lokality byla zkoumána stará komunikace v délce 35 m. Cesta měla mísovitý profil o šířce 2 m, na několika místech byly ve dně pozorovány vyježděné koleje od vozů. Cesta překryla starší zásobní jámu datovanou do halštatu. Drobné zlomky cihel v zásypu ji datují rámcově do novověku. Tuto dataci podporuje i detektorový nález, kdy v prodloužené ose cesty byla po skrývce ornice nalezena drobná stříbrná mince z poloviny 17. století. Cesta je vyobrazena i na mapách 2. vojenského mapování.

Marek Kalábek

Resumé

Přerov (Kat. Předmostí, Bez. Přerov), „Široký“. Burgwallzeit. Neuzeit. Siedlung, Weg. Rettungsgrabung.

PUKLICE (K. Ú PUKLICE, OKR. JIHLAVA)

Severovýchodní okraj obce, parc. č. 696/4. Středověk (10.– 11. století). Doklady odlesňování. Záchranný výzkum.

Lokalizace: Y=664897.09 X=1134173.82

Nejstarší údaje, které můžeme spojovat s přírodním prostředím a s činností člověka v raném středověku v oblasti Českomoravské vrchoviny, přináší odběry vzorků ze starých potočních sedimentů. Příkladem může být niva Puklického potoka, drobného levobřežního přítoku řeky Jihlavy na katastru obce Puklice. Při stavbě kanalizace a ČOV byla na kvartérní bázi vzorkována organogenní uloženina s obsahem jedlových semen a nezuhebnatělých makrozbytků dřevin. Ze vzorku bylo získáno AMS datum 651–764 po kalibraci (Cherkinsky 2015). Jedná se o nejmladší uloženinu, ilustrující stav přírodního prostředí před příchodem kolonistů. Ukazuje zalesněnou krajinu mladšího holocénu, ve které lokálně převažuje jedle, vázaná na nivu potoka. Dalšími dřevinami jsou smrk, buk a borovice. Listnaté dřeviny jsou zastoupeny minimálně, jedná se o habr, dub, lípu, lísku, jasan a lokálně vázanou olši (Kočár, Kočárová 2015). Nejstarší změny ve skladbě lesa způsobené člověkem byly zachyceny v hloubkách 32–36 cm a spadají podle AMS 14C dat do intervalu 760–882 po kalibraci s pravděpodobností 62,7 % (Goslar 2015).

Petr Hrubý

Literatura

Goslar, T. 2015: *Report on C-14 dating in the Poznań Radiocarbon Laboratory. Job No. 10399/15. Poznań.* Rkp. nepublikované zprávy. Uloženo: Archiv Archaia Brno, z. ú.

Cherkinsky, A. 2015: *Radiocarbon Analysis Report, September 1, 2015. Center for Applied Isotope Studies, University of Georgia, USA.* Rkp. nepublikované zprávy. Uloženo: Archiv Archaia Brno, z. ú.

Kočár, P., Kočárová, R. 2015: *Puklice (okr. Jihlava). Zpráva o archeobotanické analýze profilu v nivě Puklického potoka, č. analýzy 53/15.* Rkp. nepublikované zprávy. Uloženo: Archiv Archaia Brno, z. ú.

Resumé

Puklice (Jihlava District), wetland sediments analysis, AMS ¹⁴C dating. Unique samples dated before medieval colonisation of Vysočina region.

REJCHARTICE (K. Ú. REJCHARTICE U ŠUMPERKA, OKR. ŠUMPERK)

Kostel svatého Michala, parc. č. 36. Vrcholný středověk a novověk. Kostel. Záchranný výzkum.

Budova kostela se nachází v jižní části podhorské obce Rejchartice, na výrazném terénním hřbetu (ZM 1:10 000, list 14-41-05, 347:121; nadm. výška 534 m). První zmínka o vsi pod názvem „Richardí villa“ pochází z roku 1350, kdy zde také byla fara, příslušná k nově utvořenému biskupství v Litomyšli (Březina 1932, 293). Farní kostel sv. Michala s ohradní zdí je památkou pozdně barokní architektury z roku 1770 se starším renesančním jádrem z roku 1643 (nemovitá kulturní památka; č. rej. 37747/8-1105). Jednolodní podélná stavba se segmentovým závěrem a dvěma bočními půlkruhově ukončenými kaplemi má kvadratickou věž přiléhající k závěru za kněžištěm (Filipová 1986).

Na začátku roku 2012 probíhaly uvnitř kostela stavební úpravy, jejichž součástí bylo též plošné odstranění dlažby v podlaze a navážek pod dlaždicemi. Archeolog byl poprvé přivolán až ve fázi, kdy již byla zcela odstraněna kamenná dlažba a plošně odkopána vrstva zeminy do hloubky cca 30 – 40 cm v celé východní a střední části kostela (celý presbytář a východní část kostelní lodi). Při odstraňování zeminy došlo k objevu reliktů mohutných kamenných zdí ve východní části skrývané plochy – tyto stavebník ponechal *in situ*.

Odstraňovaná zemina představovala pouze navážkovou vrstvu s absencí archeologických nálezů. V případě

odkrytých kamenných reliktů ve východní části (presbytáři) se jedná o pozůstatky zdiva o šířce cca 80–90 cm; v SV, SZ a JZ části dobře zachovalého, v JV části byla patrná jen vnitřní strana půdorysu. Odhalené pozůstatky zdí představují starší fázi podoby presbytáře, která tedy byla menších rozměrů než je nynější stav, odhalený půdorys je polygonální a vně se nacházejí reliktů dvou mohutných opěráků. Presbytář byl od lodi oddělen zdí se širokým vstupem uprostřed, v SV části odhalené zdí se vně zachovaly zbytky omítky (Halama 2017).

Předpokládá se, že stávající barokní podoba této církevní stavby z roku 1770 stojí na základech dřívějšího pozdně renesančního kostela (k roku 1643 je uváděna stavba nového kostela), takže odhalený půdorys zřejmě dokládá ještě starší, původně tedy mnohem menší kostelní stavbu z vrcholného či pozdního středověku, o čemž by mohl svědčit zalomený tvar půdorysu presbytáře s vnějšími opěráky.

Jakub Halama

Literatura

Březina, J. 1932: *Vlastivěda moravská. II, Místopis Moravy. Díl II [i. e. V] místopisu, Olomoucký kraj. Šumperský okres, Staroměstský okres, Vízmberský okres.* Brno: Musejní spolek.

Filipová, M. 1986: *Kostel sv. Michala s ohradní zdí (Rejchartice, okr. Šumperk).* Evidenční list nemovitě kulturní památky (č. 1105/1). Archiv Okresního vlastivědného muzea Šumperk.

Halama, J. 2017: *Rejchartice. Kostel sv. Michala. Archeologický dohled při stavební akci „Statické zajištění klenby“.* Rkp. nálezové zprávy M-TX-201700249. Uloženo: Archiv nálezových zpráv, Archeologický ústav AV ČR, Brno.

Resumé

Rejchartice (Kat. Rejchartice u Šumperka, Bez. Šumperk), St.-Michael-Kirche, Parz. Nr. 36. Fundamentmauern, Hochmittelalter. Die Rettungsgrabung.